

**Петро МИКИТЮК,
Віталій МИКИТЮК**

Тернопільський національний економічний університет

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ НАУКИ В БУДІВЕЛЬНІЙ ГАЛУЗІ

На сьогодні питання підвищення ролі науки у вирішенні та реалізації основних напрямів розвитку держави є особливо актуальним.

Пріоритетним напрямом є збереження та примноження промислового і науково-технічного потенціалу країни, що надасть можливість поступового переходу до знань, як економічної категорії розвитку.

Забезпечення високої динаміки та якості економічного зростання у довготерміновій перспективі залежить від темпів упровадження новітніх науково-технічних розробок, рівня розвитку наукоємного виробництва, ефективності та динамічності інноваційних процесів.

На сьогодні, коли основу національної економіки становлять сировинні та низькотехнічні галузі, результати наукових досліджень і науково-технічних розробок суттєво не впливають на зростання ВВП, адже його наукоємка складова не перевищує 0,9%. З огляду на це, держава повинна забезпечити підтримку розвитку найперспективніших пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок в будівельній галузі.

Необхідним є створення в державі дійсно сприятливого інноваційного клімату, залучення всіх необхідних механізмів та стимулів зацікавленості виробничої сфери у запровадженні наукоємних технологій.

Недостатнє впровадження наукових розробок у виробництво приводить до того, що в Україні останнім часом закріплюються тенденції до технологічного відставання від провідних країн світу. Проявом такого відставання стає зниження конкурентоспроможності національної економіки, гальмування у розвитку високотехнічних галузей промисловості, зниження рівня кваліфікованості робочої сили. Такий стан справ зумовлює зростання загрози національній безпеці, зникнення матеріально-технічної бази для наукових та науково-технічних досліджень, запозичення з-за кордону технологій не найвищої якості, зростання ролі зарубіжних інвесторів, перетворення України на ресурсний придаток країн-лідерів.

Відомо, якщо в державі на науку виділяється менше 2% ВВП, розпочинаються руйнівні процеси не лише в самій галузі, а і в економіці та суспільстві в цілому.

Для прикладу, цей показник в країнах з високим рівнем економічного розвитку складає:

в Україні - 3,5%

Японії - 2,75;

США - 2,05% ВВП країни.

Такий бюджетний внесок в розвиток науки визначає відповідні наслідки та перспективи соціально-економічного розвитку.

Тому, навіть передбачені в Україні Законом про наукову та науково-технічну діяльність відрахування на науку 1,7% ВВП не допоможуть розв'язати існуючі проблеми, хоча можуть дещо поліпшити економічну ситуацію.

Варто зазначити, що загальні витрати на наукові дослідження і розробки з усіх джерел фінансування в Україні протягом останніх 15 років коливались в межах 1...1,5% ВВП. При цьому, кошти державного бюджету жодного разу не перевищували 0,5% ВВП.

Для прикладу:

в 2007 р. – 0,39% ВВП

2008 р. – 0,38% ВВП.

В бюджеті 2010 р. передбачено лише 0,9% ВВП на наукові дослідження та розробки.

Рівень розвитку науки можна визначити, також, за допомогою показника витрат на наукові дослідження на душу населення.

За даними 2008 р. він становить:

у Швеції – 1350,8 дол. США

США – 1220,8 дол. США

Фінляндії – 1195,2 дол. США

Японії – 1086,3 дол. США

Китаї – 71,9 дол. США

Україні – 64,5 дол. США

Обираючи шлях інноваційного розвитку нашої країни, необхідно докорінно змінити відношення до науки, формуючи для неї і відповідні завдання.

В першу чергу, необхідна організація ефективної роботи всіх ланок господарського механізму, спрямованого на розробку і виробництво конкурентоспроможної високотехнологічної інноваційної продукції.

Як показує досвід розвинених країн, вплив інноваційного фактору на розвиток економіки має відбуватися шляхом узгодження державної інноваційної політики з науково-технічною, бюджетно-фінансовою, грошово-кредитною, промисловою та зовнішньоторговельною політикою при умові поєднання інтересів і встановлення взаємовигідних відносин між суспільством, державою, великим бізнесом, науковими та громадськими інституціями.

Джерелами фінансування науково-технічних розробок та інноваційних проектів відповідно до чинного законодавства можуть бути:

- власні кошти замовників та виконавців проекту – прибутки, накопичення, амортизаційні відрахування на інші види активів;
- залучені кошти із внутрішніх та зовнішніх джерел (одержані від продажу акцій, благодійні кошти, кошти, що виділяються холдінговими, акціонерними компаніями, промислово-фінансовими групами);
- асигнування з державного і місцевого бюджетів, централізованих позабюджетних фондів;

- іноземні інвестиції у формі фінансової чи іншої участі в розробці і реалізації інновацій - прямих вкладень, а також участі в статутному фонді спільних підприємств;

- запозичені кошти, у тому числі кредити, що надаються державою, кредити іноземних інвесторів, облігаційні позички, кредити банків та інших інвесторів - інвестиційних фондів і компаній, страхових організацій, пенсійних фондів та інших.

Основними напрямками науково-технічної політики в будівельній галузі є наступні:

- розвиток виробничої бази будіндустрії на основі нових технологій і сучасного обладнання, енергозбереження та екологічної безпеки будівництва;

- розвиток технологій висотного будівництва та освоєння підземного простору в містах, модернізація різних архітектурно-конструктивних систем;

- формування сучасної нормативної бази будівельного комплексу державного та регіонального рівнів;

- збільшення обсягів перспективних та пріоритетних наукових досліджень та розробок.

Для збереження будівельного комплексу та його наукового потенціалу необхідні наступні кроки:

- розробити та прийняти Будівельний кодекс України;

- збільшити обсяги бюджетного фінансування науково-дослідних робіт, створення та оновлення нормативної бази за пропозиціями Мінбуду України. Ввести порядок відрахувань до 2% у кошторисах на будівництво об'єктів з метою кадрового забезпечення та розвиток науково-дослідної бази і досліджень;

- створити спеціальний фонд, який має наповнюватись за рахунок відрахувань від діяльності учасників будівельного ринку, що може стати основним джерелом фінансування галузевої науки (досвід інших країн);

- відновити для науково-дослідних та проектно-вишукувальних організацій порядок відрахування коштів за оренду на нерухоме майно структурного підрозділу в обсязі 70% орендної плати підприємству, 30% – до державного бюджету, як було встановлено постановами.